

#Zuhause: Stunde der Virologen

Columns - 2 mei 2020 - Auteur: Hanco Jürgens

Opmerkelijk hoe de politieke strijd in Duitsland over versoepelingsmaatregelen steeds meer ook over de rol van virologen gaat. Zij waren tot nu toe toonaangevend in het debat. Maar nu de druk uit de samenleving toeneemt, staat ook hun positie onder druk.

In Duitsland gaat alles net even anders. Zo heerst daar [grote twijfel](#) over de vraag of jonge kinderen terug naar school mogen. Middelbare scholieren kunnen afstand houden, maar kleine kinderen niet.

Net als in Nederland wordt ook in Duitsland goed geluisterd naar deskundigen. Maar waar in Nederland veelal medici, zoals arts-microbiologen en intensivisten, de toon aangeven, zijn in Duitsland vooral toponderzoekers, zoals virologen en epidemiologen aan het woord. De [Bild-Zeitung](#) hield zelfs een enquête onder de bevolking over de vraag of virologen niet te veel macht hebben (en publiceerde daarna een [virologen-ranking](#)).

Vooraf in het begin van de coronacrisis hadden zij het laatste woord. Over alle aspecten van het beleid praten ze mee. Testen, traceren, isoleren is in Duitsland het devies, mondkapje op, een app en containment-scouts die mensen in quarantaine sturen om ontstekingsketens te verbreken. De meeste virologen zijn streng: zij waarschuwen voor een tweede infectiegolf. Waar de Amerikaanse president Trump weinig oor heeft voor deskundigen is in Duitsland het omgekeerde het geval.

Toen de beelden van noodhospitaals in het Italiaanse Bergamo doordrongen, kon de politiek die goed gebruiken om te waarschuwen voor de gevolgen van een pandemie. In vergelijking met andere landen was Duitsland goed voorbereid. Eerdere gezondheids crises hadden grote impact gehad. Zo overleden in 2011 53 mensen in Noord-Duitsland aan besmetting met de EHEC-bacterie door het eten van kiemgroente. Het duurde lang voordat men wist wat de oorzaak was, en er was veel miscommunicatie tussen verschillende diensten, zoals wel vaker in het federale Duitsland. Om dat te voorkomen, werd in 2017 een [nationaal pandemieplan](#) opgesteld.

#Zuhause

In deze columnserie vertellen medewerkers van het Duitsland Instituut Amsterdam

wat hen opvalt tijdens de corona-pandemie

Wieler en Drosten

Bij de coronacrisis bleef miscommunicatie tussen de diensten uit. Merkel schoof pontificaal het nationale [Robert-Koch-Instituut](#) (RKI) naar voren. Directeur [Lothar Wieler](#) waarschuwde in zijn persconferenties steeds weer op vaderlijke toon dat de piek van de pandemie nog niet was bereikt. Een andere belangrijke stem in het debat is de [bekende viroloog Christian Drosten](#), die het SARS-virus mede heeft gedetecteerd, en die als eerste een test ontwikkelde voor het virus. Bovendien laat Merkel zich informeren door de nationale [Leopoldina academie van wetenschappen](#), een exclusieve club van gerenommeerde geleerden waarvan haar eigen man, chemicus Joachim Sauer, ook lid is. Met hun adviezen in het achterhoofd waarschuwde ze vorige week voor “[Öffnungsdiskussionsorgien](#)” en voor de kans op een tweede golf in de pandemie.

De prominente positie van virologen in de politiek weerspiegelde zich ook in de vele Duitse talkshows. Daar werd altijd wel een stoel vrijgehouden voor een viroloog. Zo leerde het tv-publiek een aantal nieuwe gezichten kennen. Met stip op één kwam Drosten binnen. Volgens het satirische blad 'Titanic' staan na afloop van deze crisis alle banen voor hem open: van ARD-quizmaster tot secretaris-generaal van de Verenigde Naties. Zijn dagelijkse [podcast](#) was na een maand al 15 miljoen keer beluisterd. Overmand door het succes en ook door de karikaturen in de media besloot hij de podcast te minderen tot twee keer in de week.

Een veel geziene gast is ook [Melanie Brinkmann](#), die steeds opnieuw waarschuwt voor de mogelijkheid van een tweede coronagolf. In een van de talkshows stelde zij zelfs dat wanneer het reproductiecijfer van het virus 1 of hoger blijft, we dicht bij de afgrond zijn.

Het 'Orakel von Depri'

Weliswaar geen viroloog, maar toch een steeds prominentere rol in het debat heeft epidemioloog, gezondheidswetenschapper en markant SPD-Bondsdaglid Karl Lauterbach. Met zijn bijbaan als adjunct-professor gezondheidspolitiek aan de [Harvard School of Public Health](#) leek hij een verdwaalde geleerde in de politiek, maar sinds de coronacrisis stijgt bij iedere talkshow zijn gezag. Volgens hem moeten we nog zeker anderhalf jaar met dit virus leven en van versoepeling van maatregelen moet hij niets weten. Het satirische programma heute-show noemt hem daarom 'Doctor Doom' of het 'Orakel von Depri'.

Minister-president Laschet liet zijn frustraties over de macht van

virologen bij talkshow 'Anne Will' de vrije loop

Nu de lockdown in Duitsland langer duurt, staat het standpunt van Merkel en de virologen waar zij op bouwt onder druk. Dat leidde bij 'Anne Will', de moeder aller Duitse talkshows, tot een [keiharde clash](#) tussen Lauterbach en Armin Laschet, minister-president van Duitslands grootste deelstaat Noordrijn-Westfalen en kandidaat-voorzitter van de CDU. Laschet liet zijn frustraties over de macht van virologen de vrije loop. Volgens hem is er veel te weinig aandacht voor eenzaamheid, depressie en armoedeval veroorzaakt door de lockdown. Virologen komen steeds met nieuwe maatstaven, zei hij, en houden er verschillende meningen op na waardoor het ondoenlijk is om daar beleid op af te stemmen. Maar volgens Lauterbach is daar niks mis mee en kan van versoepeling pas sprake zijn als er nog veel meer wordt getest, de corona-tracing-app is ingevoerd en iedereen een mondkapje draagt.

Mis gegokt

Laschet, tot de coronacrisis een van Merkels trouwste apologeten, had eerder zelf juist de wetenschap binnengehaald om zijn pleidooi voor versoepeling van maatregelen kracht bij te zetten. Hij formeerde een wetenschappelijke raad van sociologen, juristen, ethici en de jonge viroloog [Hendrik Streeck](#), die anders dan zijn collega-virologen vindt dat je best naar de kapper kunt omdat besmetting via kappers niet bewezen is. Laschet hoopte met diens wetenschappelijke bevindingen het debat naar zijn hand te zetten.

Maar toen Streeck met cijfers kwam over besmettingen in de zwaar getroffen regio Heinsberg, kreeg hij veel kritiek. Hij kreeg zelfs publiekelijk een standje van Drostén, die vond dat het onderzoek te weinig was onderbouwd. Laschet had mis gegokt. "Laschet demonteert zichzelf", becommentarieerde ARD-correspondent Franka Welz naar aanleiding van zijn optreden bij 'Anne Will'.

Toch is het de vraag hoe we hier over een half jaar op terugkijken. Mogelijk rekent Laschet erop dat hij dan kan zeggen dat hij al vroeg heeft gewaarschuwd voor de rampzalige sociaal-economische gevolgen van deze crisis terwijl anderen alleen oog hadden voor virologen. Vooralsnog profiteert vooral Merkel van de debatten. Haar populariteit is in jaren niet zo groot geweest. Met dank aan de virologen.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/37468/zuhause-stunde-der-virologen>